

## היבטים לשוניים בפרשת חקת פא

דקדוקי קריאה בפרשת חקת בהפטרה ובראשון של בלק

יט ב וַיִּקְחֶוּ: וא"ו בשווא נע. אֵלֶיךָ פָּרְה: הפ"א רפויה

יט ז וְכַבֵּס: הבי"ת בסגול ולא בצירי, וכן בפסוק י. וְאַחַר יָבֵא אֶל-הַמַּחֲנֶה: טעם טפחא בתיבת  
וְאַחַר

יט יב הוּא יתְחַטָּא-בֹּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר: יש לעמוד מעט אחר קריאת הַשְּׁבִיעִי  
להדגיש את העובדה כי ההפסק העיקרי בתיבה זו ולא בתיבת התביר, אחרת מתקבלת משמעות שאינה  
נכונה. וכן הדבר גם בחצי השני של הפסוק: הוּא יתְחַטָּא-בֹּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - יִטְהַר  
וְאִם-לֹא יתְחַטָּא בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - לֹא יִטְהַר

יט יד בְּאֶהָל: הבי"ת בשווא, אך בהמשך הפסוק בְּאֶהָל מיודע, הבי"ת בקמץ  
יט טז בְּחַלְל-חֶרֶב: געיה בב"ת הראשונה

יט יח עליית שני

הִיו-שָׁם: געיה בה"א. בַּעֲצָם הבית פתוחה<sup>1</sup> בְּחַלְל: העמדה קלה בב"ת לציין מיודע

כ א כָּל-הָעֵדָה: הטעמה כפולה על תיבה אחת

כ ב וְלֹא-הָיָה מִיָּם: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה

כ ד וְלָמָּה: במלרע ומ"ם רפויה, וכן הדבר גם בפסוק הבא

כ ה הָרַע: רי"ש קמוצה

כ ז עליית שלישי

כ ח וְהִשְׁקִיתָ: במלרע

כ יג אֲשֶׁר-רָבּוּ: במלרע, יש להיזהר לא להבליע רי"ש אחת לתוך השנייה

כ יד עליית רביעי

מִצְאָתָנּוּ: הטעמה באל"ף הקמוצה, לכן הת"ו שלאחריה בשווא נח<sup>2</sup>

כ יז נַעֲבְרָה-נָא: העי"ן בשווא נח. דָּרַךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדָּה: כך ההטעמה על פי רוב הדפוסים

כ יט בְּמִסְלָה: געיה בב"ת והמ"ם בשווא נע ללא דגש

כ כב עליית חמישי

כא א וַיִּלְחָם: במלעיל, כן הדבר בהמשך בפסוק כג

כא ד לְסָבָב: הבי"ת הראשונה רפה, כן הדבר לפי בן אשר בכתר ארם צובה ולנינגרד

כא ה בְּאֵלָקִים: האל"ף אינה נשמעת. קָצָה: הטעם בקו"ף מלעיל<sup>3</sup>

כא ו וַיִּשְׁלַח: השי"ן בפתח ולא בשווא. מִישְׁרָאֵל: המ"ם בחירק חסר וכך גם היו"ד הדגושה שלאחריה

<sup>1</sup> אופייני לה"א הידיעה לפני עי"ן (אע"פ שלפי הכלל צריך להיות כאן קמץ).

<sup>2</sup> למרות שזהו שווא שלאחר תנועה גדולה וכבר דנו בכך בעבר

<sup>3</sup> המטעים בצד"י עובר לזמן בינוני (הווה).

כא ז וַיִּסֹר: במלרע, הוא"ו בשווא נע

כא י עליית ששי

כא יא מְמִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא יישמע שהה"א שבראש התיבה השנייה תשתייך לסוף התיבה הקודמת

כא יג וַיִּחַנּוּ: בטעם רביע, לא בגרשיים<sup>4</sup>

כא יד יֵאמֵר: המ"ם בפתח

כא טו לְשֶׁבֶת: הלמ"ד בשוא, לא בקמץ

כא יח שָׁרִים: ש"ן שמאלית

כא כ וַנְשַׁקְפָה: במלעיל

כא כא עליית שביעי

כא כב אֶעְבְּרָה: הע"ן בשווא נח

כא כג יִהְיֶה: ה"ו"ד מוטעמת וקמוצה בקמץ רחב, והה"א בשווא נח

כא ל וַנְשִׂים: הנ"ן בפתח. מִידְבָּא: הדל"ת בשווא נע

כא לב אֶת-יַעֲזָר: הע"ן בשווא נח

כא לז וַיִּזְרַשׁ אֶת-הָאֲמָרִי אֲשֶׁר-שָׁם: הטפחא בתיבת וַיִּזְרַשׁ<sup>5</sup>

כא לד מפטיר

**הפטרת חקת שופטים יא:**

ב וַיֵּאמְרוּ לוֹ: טעם נסוג אחור ל"ד

ח וְהִלַכְתָּ... וְנִלְחַמְתָּ: מלרע

ז בָּאֲתָם: במלרע. עֲתָה: מלעיל, בפסוק הבא עֲתָה מלרע

ט לְהִלָּחֵם: הטעם בחי"ת והיא בצירי בניגוד לפסוק כז

יג בַּעֲלוֹתָו: העמדה קלה בבי"ת למנוע הבלעת העי"ן החטופה

טז כִּי בַּעֲלוֹתֶם מִמִּצְרַיִם: טעם טפחא בתיבת כִּי

יז אֶל-מִלְךְּ אֲדָוָה | לְאִמֶּר: פסק בין תיבות אֲדָוָה ובין לְאִמֶּר. אֶעְבְּרָה-נָא: העי"ן בשווא נח

יח וַיִּסָּב: הסמ"ך בקמץ קטן

כא ה' אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל: יש לשים לב לקושי המתעורר בקריאת תיבות אלו וטעמיהן

כז לְהִלָּחֵם בִּי: טעם נסוג אחור ללמ"ד וכן הדבר בהמשך בפסוק לב

**ראשון של בלק במדבר כב:**

ד אֵת יַרְק הַשָּׂדֶה: טעם טפחא בתיבת אֵת

<sup>4</sup> עיין "כא"צ והנוסח "....עמ' 52

<sup>5</sup> בניגוד לתורה קדומה הסובר כי טעם זה יבוא על תיבת 'האמרי'

ה שני במנחת שבת

פְּתוּרָה: הטעם מימין לפ"א, ההטעמה בת"ו, במלעיל

ו וְעֵתָהּ: הקורא את העי"ן כמו אל"ף משנה את משמעות הכתוב. אָרְהָ-לִי: העמדה קלה באל"ף.

וּאֲגַרְשֶׁנוּ: הר"ש בשווא נע ולא בחטף

ח שלישי במנחת שבת

יא קָבָה-לִי: העמדה קלה בקו"ף

יב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעָם: יש לשים לב לטעמים בפסוק זה, רבים הקוראים המתבלבלים וקוראים מרכא-טפחא כבר בתחילתו. הדבר נובע מכך שהאתנח<sup>6</sup> קוטע את דברי הבורא אל בלעם באמצע

ומחלק את הדיבור לשניים: לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת-הָעָם

בפרשת חוקת לא מצאתי לנחויץ להביא מדברי אברהם נפח ז"ל.

### דפי בר-אילן על חוקת פא מדוע משה לא נכנס לארץ ישראל?

הרב עמיהוד סלומון מרצה לפילוסופיה יהודית ומחשבת ישראל

פרשתנו מספרת את סיפור החטא של מי מריבה. בעטיו של חטא זה, על אף זכויותיהם הרבות, הפסידו משה ואהרון את זכות הכניסה לארץ ישראל, הנה תיאור האירוע (במ' כ:ז-יג)

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת-הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת-הָעֵדָה אֶתְּהָ וְאֶהְרֹן אֶחָיִךְ וְדַבְּרָתֶם

אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימֵי וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן-הַסֵּלַע וְהַשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-

בְּעִירָם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: וַיִּקְהֵלוּ מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן אֶת-הַקְהֵל אֶל-

פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעוּנָא הַמַּיִם הַזֶּה הֵנּוּ נֹצֵיא לָכֶם מַיִם: וַיֵּרָם מֹשֶׁה אֶת-

יָדוֹ וַיִּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמִּים וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשֶׁתּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: ס וַיֹּאמֶר ה' אֶל-

מֹשֶׁה וְאֶל-אֶהְרֹן יַעַן לֹא-הֵאֱמַנְתֶּם בְּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת-הַקְהֵל

הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתִּי לָהֶם: הֲמָה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר-רָבוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶתְּהָ וַיִּקְדַּשׁ בָּם:

מה היה חטאם של משה ואהרון? מה היה מצופה מהם שיעשו, ובמה הם שינו מהציווי? ואפילו אם הם נכשלו, מדוע נענשו בחומרה כה רבה, ומדוע נשללה מהם הזכות לכפר על מעשיהם? הכתוב אינו משיב במפורש על שאלות אלה, והנעלם הזה פתח פתח לפירושים שונים.

הפירוש המפורסם ביותר הוא, אולי, הפירוש המופיע בדברי רש"י. לדבריו, החטא היה בכך ששינו מהציווי של ה'; ה' אמר להם לדבר אל הסלע, ומשה היכה בו במטה. לדבריו, זו הזדמנות שהוחמצה; בהכאתו, מנע משה מישראל את לימוד הלקח שיכלו ללמוד מהסלע, המקיים את רצון ה' על ידי דיבור בלבד.

רש"י מזכיר בפירושו אירוע שהתרחש כארבעים שנים קודם לכן. בתחילת המסע במדבר עמד עם ישראל במצב דומה, המתואר בפרשת בשלח

וַיִּסְעוּ כָּל-עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַר סִין לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי יְי וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִים וְאֵין מַיִם לְשִׁתּוֹת

הָעָם: וַיִּרְבּ הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תָנוּ לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתָּה (שמות יז, א-ב)

דווקא שם קיבל משה הוראה להכות עם המטה בסלע

וַיֹּאמֶר יְי אֶל מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם וְקַח אֶתְּךָ מִזְקַנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַטֶּה אֲשֶׁר הִכִּיתָ בוֹ אֶת הַיָּאֵר

קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ: הֲנִי עֹמֵד לִפְנֵיךָ שָׁם עַל הָעֵזֵר בְּחָרֵב וְהִכִּיתָ בְּעֹזֵר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה

הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זְקַנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות יז, ו)

אם כן, ברפידים הצטווה משה להכות בסלע, ואילו באירוע דומה בקדש, הצטווה משה לדבר אל הסלע.

<sup>6</sup> הוסבר כמה פעמים שהפתיחה של הפסוק היא לפני האתנח. והאתנח חוצה את החלק העיקרי של הפסוק כלומר את דברי ה' אל בלעם.

יתרה מכך, רש"י סבור שאותה ההוראה מרפידים – להכות בסלע – השפיעה על משה גם בפעם הזאת (בפירושו לבמ' כ:יא). לדבריו, בתחילה משה ואהרון אכן דיברו אל הסלע, אלא שלא היה זה הסלע הנכון. "המה דברו אל סלע אחר, ולא הוציא. אמרו שמא צריך להכות כבראשונה, שנאמר (שמ' יז:ו): וְהִכִּיתָ בְּצוּר, וּנִזְדַּמְן לָהֶם אוֹתוֹ סֶלַע וְהִכּוּ."

התיאור הזה מגביר את התמיהה על העונש שהושט על משה. מסתבר שהוא נהג נכון גם בקדש. בתחילה הוא דיבר אל הסלע, אבל הסלע לא הוציא מים. רק אז חשב משה שאולי עליו להכות בסלע (כמו בפעם הקודמת), ומשום מה, דווקא בפעם הזאת, הזדמן לו הסלע הנכון ויצאו ממנו מים. רמב"ן אינו מקבל את פירושו של רש"י, וכותב: "ודברי אגדה הם, אבל לא נתחווור" (במ' כ:ח). כי אף על פי שה' לא אמר לו להכות, מכל מקום אמר לו בפירוש - לקחת את המטה. משמע, רצונו היה שמשה יעשה בו שימוש. אחרת, איזה צורך יש לו במטה? יתרה מזאת, הרמב"ן אינו רואה הבדל בין סלע שמוציא מים על ידי דיבור, לבין סלע שמוציא מים על ידי הכאה, "ואין הנס גדול בדיבור יותר מההכאה, כי הכל שווה אצל הסלע."

רמב"ן עצמו מעדיף את פירושו של רבנו חננאל. לדעתו, חטאם של משה ואהרון היה בחוסר דיוק, במילה אחת. הם אמרו "הֵמֶן הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם", והיה להם לומר "וּצִיא ה' לָכֶם מַיִם", כמו שדקדקו לומר במקומות אחרים, למשל: "בַּתֶּת יִי לָכֶם בְּעֶרְבֵי בֶּשֶׂר לֶאֱכֹל" (שמות טז, ח).

דברי משה ואהרון "אולי חשבו העם, כי משה ואהרון בחכמתם הוציאו להם מים מן הסלע הזה. בעל ה"משך חכמה" מעניק משמעות נוספת לעונשו של משה שלא להיכנס לארץ. לדבריו, בפירושו בפרשת "ואתחנן" (דב' יד:טו-טז): "אחת מן הסיבות אשר בגללן היה ברצון הגוזר שימות משה במדבר" היא, בגלל שמשה הצטייר בעיני העם כדמות על-אנושית. הוא קרע בפניהם את ים סוף, וכל ימיו במדבר פירש מאישה. כמו כן, במשך ארבעים יום וארבעים לילה "לָחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה" (שמות לד, כח). הוא נתן להם "לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם" (שמות טז, ד) "אִיה. וְתִגְוֹבַת הָעַם לִפְנֵי הַכְּנִיסָה לְאֶרֶץ וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בְּלֶחֶם הַקֶּלֶקֶל".

הרג את מלכי האמורי, ועוד כהנה וכהנה מופתים. אמנם, בני גילו אשר הכירוהו עוד מנערותו, לא התרשמו במיוחד, ולא ראו את עצמם כנחותים ביחס אליו. הם אפילו העזו להתלונן עליו, והטיחו כלפיו ביוזמת קורח: "כִּי כָל הָעֵדָה כָּלֶם קֹדְשִׁים וּבְתוֹכָם יִי וּמִדְּוֵעַ תִּתְנַשְׂאוּ" (במדבר טז, ג). אבל הדור הבא, הצעיר יותר, אלה שהכירו את התדמית של משה רק מיציאת מצרים ומפעולותיו העל-טבעיות במדבר, סברו ש"הוא עניין בלתי טבעי, מין אנושי אשר צועד על כל מערכות הטבע, ועלולים היו לטעות ולחשוב בו שהוא מין אלוה, ויעבדו וישתחוו לו." "ובפרט, בעת היותם נערים" (נוחים להתרשם). על כן, דווקא משום שמתו "אנשי הדור הישן" במדבר בגלל חטא המרגלים, גזרה החוכמה העליונה שלא ייכנס משה עם הדור הצעיר לארץ, כי יש חשש שיעבדו לו כמין עבודה זרה.

**אִיה. דברי העם אל משה בפרשה זו עצמה הם סתירה לדבריו! וַיִּרְבֵּ הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לַיָּמָר וְלוֹ גִּעְוֵנוּ בְּגִעְוֵנוּ אַחֲזֵנוּ לִפְנֵי יְיָ: וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת קָהֵל יִי אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שֵׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ: וְלָמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֶתְנוּ אֶל הַמִּקְוֹם הַזֶּה לֹא מְקוֹם זֶרַע וְתֹאנָה וְגִפְנֵי וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לְשָׁתוֹת: הַחֹצֵפָה וְהַהֲתַרְסָה כֹּאן אֵינָם נֹרְאִים פְּחוּתִים מִתְלוֹנוֹת הַמַּיִם וְהַמּוֹזוֹן בַּפְּרֶשֶׁת בְּשִׁלַּח וּבַפְּרֶשֶׁת בְּהַעֲלוֹתְךָ! הַמִּשְׁךְ חֲכָמָה עֲצָמוּ מֵכִיא וַיִּדְבֵּר הָעָם בְּאַלְהִים וּבְמֹשֶׁה לָמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בְּלֶחֶם הַקֶּלֶקֶל" (במדבר טז, ח) וְזֶה מִמֶּשׁ עַל סֵף הַכְּנִיסָה לְאֶרֶץ, כֹּאשֶׁר קִצְרָה רוּחַם מֵהַצּוֹרֵךְ לְסוּב אֶת אָדוֹם מוֹאָב וְעַמּוֹן.**

זו הסיבה למותו של משה במדבר; לא בגללו אלא בגללם. לאור העובדה, שדור המדבר מת בחטאו, לא היה מי שישמור על ה"איזון" ביחס לדמותו של משה רבנו, מול האנשים שנותרו בחיים וזכו לבוא בשערי ארץ ישראל.

על פי זה מתבארת גם שיטתו של רבנו חננאל המובאת לעיל. דווקא משום שבני הדור החדש העריצו את משה, הייתה חשיבות גדולה לבחירת המילים, כדי שלא יבואו לטעות ולייחס את הניסים אליו, ומשום כך נדרש ממנו להקפיד שבעתיים על הביטוי "נוציא לכם מים".

ניתן למצוא חיבור בין משה לדיבור ברובד נוסף. כאשר אלוהים התגלה אליו לראשונה, ובישר לו שהוא נבחר להיות שליחו להוציא את בני ישראל ממצרים, סרב משה בטענה שאין לו את הכישורים המתאימים: "לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלָשִׁם גַּם מֵאִזְ דְּבָרָךְ אֶל עֲבָדְךָ כִּי כִבֵּד פֶּה וְכִבֵּד לְשׁוֹן אֲנִי" (שמות ד, י), והוא חזר על טענה זאת שוב: "הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וַאֲיֶךָ וַיִּשְׁמְעוּ פְּרַעֲוָה" (שמות ו, יב).

פרעוה שחסר לו הכישרון הנצרך ביותר למנהיג – רטוריקה בדברי חז"ל מצינו סמך לדבר: "דְּבָר אַחַד לְדוֹר, וְאֵין שְׁנֵי דְבָרִים לְדוֹר" (סנהדרין ח ע"א). משמע, מנהיג מכונה "דְּבָר", כי הדיבור הוא הכלי החשוב ביותר לצורך הנהגה ושלטון. [אִיה. אֵינוּ נִכּוֹן! לִפִּי חוֹזֵל דְּבַר מִתְפָּרֵשׁ מִנְהִיג עַל פִּי יַדְבֵּר עַמִּים

תְּחַתְּנֵנוּ (תהלים מז, ד) לְשׁוֹן הַנְּהַגָּה בְּלִי קֶשֶׁר לְדִיבּוֹר. יְדוּעַ שְׂבַבְנֵינִים שׁוֹנִים לְעֵתִים מִשְׁתַּנָּה הַמְּשַׁמַּע לְגַמְרֵי] אִם כֵּן, טַעֲנַת מֹשֶׁה הֵייתָה: חֹסֵר לִי הַבְּסִיס הַחִיוּנִי לְצוּרֶךָ הַצְּלַחַת שְׁלִיחוֹתַי.

**א"ה.** יְדוּעִים לְמַדֵּי דְבָרֵי הַר"ן בְּדִרְשׁוֹתָיו עַל סִיבַת הַיּוֹת מִרְעִיָּה כְּבֹד פֶּה. דְּרוֹשׁ ג' וְלִזְאֵת הַסִּיבָּה נִשְׁלַם מֹשֶׁה בְּכָל שְׁלֵמוֹת נְבִיאָא, לְהֵאֱמִין שְׁעִנֵּינוּ בְּכַח אֱלֹהֵי, וְחוֹסֵר מִמֶּנּוּ בְּהַשְׁגָּחָה גְּמוּדָה הַדִּיבּוֹר הַצֵּחַ, לְמַעַן לֹא יִחָשֵׁב שֶׁהַיּוֹת כָּלֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגִדּוּלֵיהֶם נִמְשָׁכִים אַחֲרָיו, יִהְיֶה לְהַמְשִׁכֵם אַחַר צִחוֹת דְּבָרָיו, כְּמוֹ שִׂידוּעַ שִׂיאֲמַר עַל מִי שֶׁהוּא צֵחַ הַדִּיבּוֹר שִׂימְשִׁיךְ לִבְ הַהֲמוֹן אַחֲרָיו, וְשֶׁהַשְׁקָר מִמֶּנּוּ יִחָשֵׁב אִמְתָּה. וְזֶה הַדְּבָר כּוֹלֵו בְּהַפְךָ בְּמִי שֶׁהוּא כְּבֹד פֶּה, כִּי גַם הָאִמְתָּה מִמֶּנּוּ לֹא יִקְוֶה כִּי אִם בְּחֻזֶק הַגְּלוּתוֹ. וְלִזְאֵת הַסִּיבָּה הִיא כְּבֹד פֶּה וְכְבֹד לְשׁוֹן בְּהַשְׁגָּחָה גְּמוּדָה, לֹא שִׂיחָה דְּבַר נּוֹפֵל בְּמִקְרָה. וְהוּא מָה שֶׁהִשְׁבִּיבוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמֹשֶׁה עַל מָה שֶׁהִתְמַיָּה וְאֲמַר (שְׁמוֹת ד' י) לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְּמוֹל גַּם מִשְׁלָשִׁים גַּם מֵאֵז דְּבָרָךְ אֶל עֲבָדָךְ כִּי כְּבֹד פֶּה וְכְבֹד לְשׁוֹן אֲנֹכִי, וְאֲמַר (שֵׁם י"א) מִי שֶׁסָּה פֶּה לְאָדָם אִם מִי שֶׁשׁוֹם אֶלֶם אִם חָרַשׁ אִם פֶּקֶח אִם עֹרֵר הֲלֵא אֲנֹכִי ה', וְהֵייתָה הַתְּשׁוּבָה מִסְּפָקָת לְשִׂאלָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. ע"כ הַר"ן.

שְׁד"ל תִּלָּה אֶת הַמַּגְבֵּלָה בְּאוֹפִיו שֶׁל מֹשֶׁה

כִּי לֹא הִיָּה מֹשֶׁה אִישׁ דְּבָרִים, בְּעַל כּוֹחַ הַדִּיבּוֹר מִרְחִיב פֶּה וּמִרְחִיב לְשׁוֹן בְּפָנָיו מִי שִׂיחָה, וְלֹא יַחַת מִפָּנָיו כָּל, מִסְּכִים עִם מָה שֶׁכְּתוּב עֲלָיו: "וְהָאִישׁ מִשֶּׁה עֲנֵן מֵאֵד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה (בְּמִדְבָר יב, א) ". וְגַם אַחַר שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ ה': "וְעֵתָה לְךָ וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תְּדַבֵּר (שְׁמוֹת ד, יב) הַשִּׁינּוּי הַזֶּה לֹא הִיָּה בְּמֹשֶׁה בְּרַגְעַת הַהוּא פִּתְאוֹם, אֲלֵא מַעַט מַעַט. כִּי לֹא יִהְיֶה שִׁינּוּי גְּשָׁמִי אֲלֵא רוּחִנִּי בְּכוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ וּגְבוּרַת הַלֵּב, עַל כֵּן לֹא הִרְגִישׁ אִז מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה שׁוֹם שִׁינּוּי בְּעַצְמוֹ, וְעַל כֵּן חָזַר וְאֲמַר: "שְׁלַח נָא בְּיַד תְּשַׁלַּח (פֶּס' י). וְהִנֵּה לָנוּ עֹזֵר רֹאיָה עַל מִיעוּט אוֹמֵץ לְבוֹ בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה מִמָּה שֶׁאֲמַר לוֹ ה': "לְךָ שֶׁב מְצָרִים כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשֶׁךָ (פֶּס' יט)".

**א"ה.** דְּבָרֵי שְׁד"ל אֱלֹהֵי הֵם הַבֵּל הַבְּלִים, פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה מִעַמּוֹנוּ לְמָה מִרְעִיָּה סִירֵב בְּשְׁלִיחוֹתַי. כָּל טַעֲנוֹתָיו בְּפִרְשָׁה הֵם תִּירוּצִים לְמָה הוּא מִתְחַמֵּק. הוּא סִירֵב בְּשְׁלִיחוֹתַי זֶה אִם מִטַּעַם פְּגִיעָה בְּאֶהְרֹן אִם טַעַם אַחַר כְּלִשְׁהוֹ, אֲכַל לֹא יִתְכַן שֶׁחָשֵׁב שֶׁלֹּא יִכּוֹל לְמַלֵּא אֶת שְׁלִיחוֹתוֹ, גַּם אִם יִשׁ לּוֹ חוֹלְשָׁה כְּלִשְׁהֵי הַקְּבִ"ה יִתֵּן לוֹ אֶת הַכְּלִים הַחֹסְרִים]

נָשִׁים לֵב. מֹשֶׁה מְדַבֵּר מִתּוֹךְ נִיסּוּן; הוּא עֹצֵר **א"ה.** לֹא עֹצֵר אֲלֵא **הַרְגֵי!** אֶת הַמְּצָרִי הַמְּכָה עַל יְדֵי הַכֹּהֵן: "וַיִּיָּדָ אֶת הַמְּצָרִי וַיִּטְמַנְהוּ בַּחֹזֶל (שְׁמוֹת ב, יב) ". לְמַחֲרַת, כֹּאשֶׁר רָאָה שְׁנֵי עֲבָרִים נִיצִים, הוּא לֹא הִיכָה אֶת הַמְּכָה **א"ה.** כְּכֹר אֲמַרְנוּ שֶׁהַכֹּהֵן הִיא הַרִיגָה, וַיִּתְכַן שֶׁגַם הַמְּצָרִי הַמְּכָה, רִצַּח אֶת הַעֲבָרִי וּמֹשֶׁה נִקַּם אֶת נַקְמָתוֹ, וְלֹא מִצּוּפָה מִמֹּשֶׁה שִׂיְהָרוֹג אֶת הַרִשָּׁע הַמְּכָה, אֲלֵא דִיבַר אֵלָיו: "וַיֹּאמֶר לְרִשָּׁע לְמָה תִּפְּחֶה רִעַף (פֶּס' יג) הַדִּיבּוֹר שֶׁלוֹ לֹא צִלַּח, וְהַמְּכָה הַתְּגַרָה בּוֹ: "וַיֹּאמֶר מִי שְׁמָךְ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְטָ עֲלֵינוּ הַלְהַרְגֵנוּ אֶתְּךָ אֲמַר כֹּאשֶׁר הַרְגָתָ אֶת הַמְּצָרִי (שְׁמוֹת ב, יד) ?" **א"ה.** הַרִשָּׁע הַמְּכָה יָדַע שֶׁמִּרְעִיָּה לֹא יִהְרֹג אוֹתוֹ וְלִכֵּן לֹא חָשַׁשׁ לְהַתְחַצֵּף. וְתוֹ לֹא מִיָּדִי] בְּתַחֲלִיל דְּרוֹכּוֹ, מֹשֶׁה לֹא הִצְלִיחַ לְהַשְׁפִּיעַ עַל יְדֵי דִיבּוֹר. "דִּיבּוֹר" מִשְׁמַעוֹ לְעוֹרֵר וּלְשַׁכְנַע אַחֲרִים לַעֲשׂוֹת. אִם כֵּן, אִפְשָׁר שֶׁמֹּשֶׁה טַעַן: אִינִי מִתְאַיֵּם לְנַהֵל וּלְהַנְהִיג אַחֲרָיִם, כִּי לְפִי הָאוֹפִי שְׁלִי, אֲנִי אִישׁ בִּיצוּעַ. תְּכוֹנָה זֶה בָּאָה לְיָדִי בִּיטוּי ב'מִי מְרִיבָה' כֹּאשֶׁר בְּמִקּוֹם לְדַבֵּר וּלְגָרוֹם לְסַלֵּעַ לְהוֹצִיא מִיָּם, מֹשֶׁה פִּעַל בְּעַצְמוֹ, וְהִיכָה בְּסַלֵּעַ. אִךְ אֱלֹהִים צִיפָה מִמֶּנּוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכוֹחַ הַדִּיבּוֹר, לְהַשְׁפִּיעַ וּלְלַמֵּד אֶת הָאֲחֵרִים, כְּדִי שִׂיּוֹכְלוּ לְפַעוֹל בְּכוֹחוֹת עֲצָמָם לְקִרְאָת הַכְּנִיסָה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. **א"ה.** לֹא הַבְּנֵי]

**א"ה.** בְּמַעֲשֵׂה קִרְחָה (כְּנִרְאָה כְּשֶׁנָּה וְחֻצִי אַחֲרֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם) מֹשֶׁה הַכְּרִיז הַמְּעַט מְכָם (בְּמִדְבָר טו, ט) וְהַפְּסוּקִים אַחֲרָיו, וְגַם לְפָנָיו בְּלִיעַת קוֹרַח וְעֵדוּתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל הָעֵדָה לְאֲמַר סוּרוּ נָא מֵעַל אֲהֶלִי הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאֵל תִּגְעוּ בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן תִּסְפּוּ בְּכָל חַטָּאתָם (בְּמִדְבָר טו, טו), לֹא רוֹאִים אֲצִלוּ כָּל כְּבֹדוֹת בְּפִיו! גַּם לֹא לְפָנָיו כֵּן בְּנוֹיִפְתּוֹ אֶת אֶהְרֹן וּבְנוֹיו עַל שֶׁרִפְתָּ הַחַטָּאת, גַּם לֹא עַל הַשְּׂבִים מִמְּלַחַמַת מִדִּין וְעַל בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גַד]

<sup>7</sup> **א"ה.** לְחַז"ל שֶׁהַנְּצִים הִיוּ דָתָן וְאֲבִירָם – אִין כָּל פְּלֵא שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ לְהוֹכִיחֵם.

למרבה ההפתעה, לקראת מותו, משה פוצח בנאום ארוך "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל (דברים א, א) ועל שם הדיבור הזה נקרא הספר "דברים". וכן מצאנו במדרש תנחומא (בגבר דברים חוספה א) "הפה שאמר 'לא איש דברים אנכי', אמר 'אלה הדברים', והנביא צווח ואומר: אז ידלג פאיל פסח ותרו לשון אלם כי נבקעו במדבר מים ונחלים בערב (ישעיהו לה, ו), לכן נאמר: אלה הדברים." נראה שבערוב ימיו תיקן משה ושכלל את יכולת הדיבור שלו, בעקבות המים שנבקעו במדבר – מי מריבה. [א"ה. אמנם לא זו כוונת המדרש, אבל פרפרת נאה, בשעת הצורך הוא ידע לדבר יפה וגם לנזוף, במשך כל ארבעים שנה שהיו ישראל כמדבר] **צ"כ הרב עמיהוד סלומון**

הרב גור אריה צור נר"ו לעומקו של מקרא

זאת חקת התורה בתרגום: דא גזירת אורייתא.

ומפרש רש"י: לפי שהשטן ואומות העולם מונין [מצעריין] את ישראל, לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה, גזרה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה.

ויש לשאול במה שונה מצות פרה משאר המצוות, שכולן אינן אלא גזירות. כמובא במסכת ברכות [לג] שלא יעשה מצותיו רחמים כי אינם אלא גזירות. ופירש רש"י [סג] והוא לא לרחמים עשה אלא להטיל על ישראל חקי גזרותיו להודיע שהם עבדיו ושומרי מצותיו וגזרות חוקותיו אף בדברים שיש לשטן ולאומות להשיב עליהם ולומר מה צורך במצוה זו. ולא מצינו שהן נקראות גזירת אורייתא. ובמה התייחדה אם כן מצות פרה אדומה שנאמר בה זאת חקת התורה. ובתרגום: דא גזירת אורייתא.

ותגדל הקושיה, שהרי במסכת יומא סז: בשם תנא דבי ר' ישמעאל מובאות עוד מצוות שנקראות חוקה ושהשטן הוא יצר הרע משיב עליהן ואין לך רשות להרהר בהן, ומצות פרה אדומה לא נמצאת ביניהן. ואלו הן: אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח. וכן מובא שם: ושמא תאמר מעשה תוהו הם ת"ל אַנִּי יְיָ (ויקרא יח, ל) אני ה' חקקתי ואין לך רשות להרהר בהן. ומדוע לא החשיב תנא דבי ר' ישמעאל את מצות פרה אדומה ביניהן. ולעומקו של מקרא על פי הנ"ל, יש לחלק את המצוות שהן גזירות מלך לשלש קבוצות.

א. המצוות המנויות במסכת יומא סז: בשם תנא דבי ר' ישמעאל כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח שאין אתה רשאי להרהר בהן ובטעמן שמא תבוא לחלוק על טעמי המצוה מכל סברא שהיא וכפירוש רש"י שם: שהשטן הוא יצר הרע משיב עליהן תשובה להטעות את ישראל ולומר שהתורה אינה אמת כי מה תועלת בכל אלו לכך נכתב בהן חוק אני ה' גזרתי עליכם.

ב. מצות פרה אדומה שטעמה ברור ומפורש אמנם על דרך הדרש, כפי שהביא רש"י בפירושו שהיא באה לכפר על עוון העגל. ואם כן, אתה רשאי גם רשאי להרהר בה ובטעמה. אלא שאין אתה רשאי להרהר אחריה. כלומר לפקפק בה. משום שכביכול נראית כסותרת את עצמה שמטהרת את הטמאים ומטמאה את הטהורים.

ג. כל שאר המצוות שאמנם נקראות גם הן גזירות מלך, וכפירוש רש"י במסכת ברכות [לג] להודיע שהם עבדיו ושומרי מצותיו. אלא שאתה יכול להרהר בהן ובטעמן, ובכוונתן, ויש שתמצא בהן טעם, על פי השכל הישר, הפשט והדרש, ואף על פי הסוד, וכפי שהביא ספר החינוך בטעמי המצוות, וכן הרמב"ן ועוד

ראשונים, ואפילו טוב וראוי לכוון בהן, אלא שעם כל זאת יש לדעת כי על אף טעמי המצוות הן גזירות מלך על עבדיו.

ואשר על כל הנ"ל, לכן ייחד הכתוב למצות הפרה גזירה מיוחדת. שלא תהרהר אחריה כי המהרהר אחריה כמהרהר אחרי השכינה הקדושה.

ופירוש זה של להרהר אחריה שהוא מפקפק בה מְכַוֵּן לפירוש אוה"ח הק' בפרשת בחוקותי על הפסוק וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה [כז,יד] וזה לשונו: לצד שיודע ה' מחשבות לב האדם ותחבולות יצר הרע וגו' לזה דברה תורה כנגד יצר הרע והתחיל כנגד תחילת הפיתוי וגו' מי יאמר כי כן צוה הבורא, וכאשר יִטֶּה אֶזְנוֹ לַהֲרֹר אַחֲרֵיהֶם יוֹסִיף יֹצֵר הָרַע לַהֲכֹתוֹ וְכוּ', עי"ש. וכעניין זה פירשו הספורנו והכלי יקר בפרשתנו.

נמצאנו למדים, איפוא, כי להרהר במצוה או להרהר אחריה הם שני דברים הפכיים. ואשר על כן יכול להרהר בה, במצות פרה אדומה לידע טעמה, רק לא יהרהר אחריה לפקפק בה.

ויוזבן עניינה על פי הרמב"ם בסוף הלכות מקוואות<sup>8</sup>. שהטומאות והטהרות הן דבר התלוי בכונת הלב. להאמין בכוחן באמונת אומן כלומר באמונה נאמנת במי שנתנו. [וכפרש"י בישיעיהו פרק כה פסוק א'].

ולעומקו של מקרא יש לומר שקשר הקב"ה את תוקף המצוה של פרה אדומה עם הרהור טהרתה, מדה כנגד מדה כי כל עיקרה של מצות פרה אדומה באה לכפר על הרהור ע"ז של העגל כנ"ל. ולכן יבוא הרהור טהרה ויתקן הרהור טומאה של ע"ז. ובזה שלא תהרהר אחריה יש תיקון למה שהרהרו אחרי השכינה הק' במעשה העגל.

ואשר על כן גם כל שאר ענייני הטהרות נמשכות אחרי הרהור הלב והאמונה בַּמִּטְהָר. וכמו שאמר ר' עקיבא [יומא פרק ח, משנה ט'] לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים הוא מטהר אתכם. וזה הרהור הלב הנכון בעניין הטהרות. כמו כן בעניינינו, לא הפרה מטהרת אלא הקב"ה הוא המטהר דרך מעשה הפרה. ויהיה אם כן הפירוש בעל שתי משמעויות. שאין אתה רשאי להרהר אחריה כלומר לפקפק במעשיה כיצד תטהר ותטמא כאחד, והמשמעות השניה שאין אתה רשאי להרהר אחריה לומר שהפרה היא שמטהרת. אלא הקב"ה הוא שמטהרנו. וכדאומרו חוקה חקקתי. וְאֵת חֻקֵּי הַתּוֹרָה. זאת חוקת הפרה כפי שחקק המחוקק בתורה לעניין הטהרה.

#### ועוד לענין מדוע נקראת החוקה חֻקֵּי הַתּוֹרָה

יש ליתן טעם מדוע יקרא הכתוב לחוקה זו חֻקֵּי הַתּוֹרָה ולא חקת הפרה או חקת הטהרה.

והאור החיים הק' הטעימונו בזה צוף דבש אמרי אל, כלשונו. וסיכום דבריו שעל ידי קבלת התורה נבדלנו מן העמים, ונעשינו חטיבה של קְדוּשָׁה עליונה לגבי טומאה וטהרה, מה שאין כן אצל אומות העולם שאין מטמאין באהל.

ומאחר ונסבבה חקת הטהרה מחקת התורה, לכן קרא לחקת הטהרה חֻקֵּי הַתּוֹרָה. ובדרך רמז הוסיף שאם יקיימו מצוה זו של חקת הטהרה, מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו חקת התורה אשר צוה ה'. עד כאן סיכום פירושו של האוה"ח הק'.

<sup>8</sup> א"ה. מודעת זאת שהרמב"ם מסיים את רוב ספריו (מדע אהבה וכו') בדברי מוסר. מה שמובא כאן הוא דברי מוסר על כל הלכות טהרה. בסוף טומאת צרעת הוסיף הרמב"ם דברי מוסר בעניין לשון הרע. דברים דומים יש ברמב"ם בסוף הלכות עבודה.

ואשר על כן, תרמוז הפרשה לדרך לימוד התורה. כדכתיב זאת התורה אדם כי-ימות באהל, ודרשו (זהר חדש ספרא תנינא) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ופירשוה שם דמשתדלין באורייתא לשמה.

וזה שנאמר חקת התורה ולא חקת הפרה. ותדרש הפרשה כמין חומר לדרך לימוד התורה:

ויקחו אליה, כנאמר כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזובו, ויחדשו בה חידושי תורה, אע"פ שהכל נאמר לך מסיני, לכן נאמר ויקחו אליה.

פ"ה אדמה תמימה ירמוז לפשט רמוז, דרש וסוד.

פ"ה נוטריקון פשט רמוז, אדמה ירמוז לדרש, המדמה מילתא למילתא,

תמימה, ירמוז לסוד, שהסוד מאחד כל הקצוות, ועושה הכל אחד, והתמימות מורה על אחדות הקצוות. כסוד שמע ישראל וגו' אחד.

אשר אין-בה מום, אשר לא-עלה עליה על. אם אין בה מום והוא משא ומתן בלימוד, הרי שלא עלה עליה עול, שלא קבל על עצמו עול תורה.

ונתתם אתה את התורה שלמדתם עם חידושיה, אל אלעזר, וכאומרו אל-עזר, לבקש ממי שהחכמה שלו שיעזור ללומד בפירושה.

הפהו, הוא הלומד המשרת לפני ה', והוציא אתה את התורה על חידושיה, אל מחוץ למחנה ודפירש רש"י [שבת קד.] ד"ה פה פתוח. בעת המכנסים פ"ה, להיות נחלת הכלל.

ושחט אתה לפניו. כשולחן הערוך לפני הסועדים.

והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים והוא כנגד שבע שנים שתלמיד יושב על לימודו בהתמדה ואין אור של גיהנם שולט בו, כסלמנדרא הזאת שאין האור שולט בה. [חגיגה כז. ורש"י שם].

ושורף הכוונה ילמד באש קדש של הלימוד. ולמפרע נקרא ופרש בשפתיו את לימודו, כמו שאמרו פי חיים הם למצאיהם (משלי ד, כב) – למוציאיהם בפה. (עירובין נד.)

את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה, הם ארבע חלקי הלימוד, פשט רמוז דרש סוד. את ערה הוא הפשט הנגלה לעין כל, וכשם שמפשיטים את העור.

ואת בשרה הוא הסוד החבוי מתחת הפשט הנגלה.

ואת דמה הוא הדרש, על דרך הצחות הכתוב: ואף את דמכם לנפשתיכם אדרש (בראשית ט, ה).

על פרשה, הוא הרמוז הפורש מן הפשט מן הדרש ומן הסוד, ורמוז על פירושם. והם, ארבעת חלקי הפרד"ס, מעורים זה בזה ומלוים זה לזה, כסוד הכרובים בעת אשר עושים רצונו של מקום, ככתוב פמער איש וליזת סביב<sup>9</sup> (מלכים א, ז, לו) איש וליזת.

פמער איש כן יהיה לימוד התורה בכללותה כאיש המערה מכלי לכלי, מפשט לרמוז ומרמוז לדרש ומדרש לסוד. וליזת, שיהיו הפירושים לזית חן זה לזה, (כפירוש הרלב"ג שם), ככתוב פי לזית חן הם לראשך (משלי א, ט).

הרב עמרם אייזנשטיין נר"ו כא ז ויבא העם אל-משה ויאמרו חטאנו כי-דברנו בלי וכו' התפלל אל-י ויסר מעלינו את-הנחש ויתפלל משה בעד העם:

מזה שהטעמים לא חיברו את יתפלל אל השם עם יכי דברנו בהשם ובדי, [וא"כ היה מוטעם: ויבא העם אל-משה ויאמרו חטאנו כי-דברנו ביי וכו' התפלל אל-י], אלא עם יוסר

<sup>9</sup> א"ה. עיין בבלי יומא נד ב פירוש הביטוי הזה.



מעלינו את הנחשי, מבואר שהכוונה בייסור מעלינו את הנחשי היינו לבאר מה יתפלל: שיסיר מעלינו את הנחש. ואינו לשון עתיד: שיתפלל, ועי"ז יסיר השם מעלינו את הנחש. **א"ה**. אנסה להסביר. הכלל הוא שאם באים שני מפסיקים מאותה דרגה בזה אחר זה (גם אם יש ביניהם מפסיקים קטנים יותר), המפסיק הראשון חשוב יותר מהשני. כאן בקטע שלפני האתנח המפסיק העיקרי במלה נִכְדָּ וְהַקְטַע הַבֵּא עַד לַאֲתַנַּח נַחֲצָה ע"י אֶל-יְיָ.

**ח** וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשֵׁים אֹתוֹ עַל-גֹּס וְהָיָה כָּל-הַנְּשׂוֹדָ וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי: לכאורה קשה למה כאן הפסיקו ביויאמר השם אל משה עשה לך שרף, ואילו לעיל טו לח מוטעם: דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצֵת עַל-כַּנְּפֵי בְּגֵדֵיהֶם לְדַרְתָּם וְנִתְּנוּ עַל-צִיצֵת הַכְּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: ולא הפסיקו בידבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית. ונראה שכאן עצם עשיית השרף היא מצוה לעצמה, והנתינה על הינסי זה מצוה נוספת שיתן אותו במקום גבוה כדי שכולם יראוהו. משא"כ בענין הציצית אין קיום מצוה בעצם עשיית הציצית, אלא בנתינת הציצית על כנפי הבגד. והנה במלכים ב יח ד מבואר שהיו מקטרים לנחש הנחושת, עד שחזקיהו כתתו [הוא הסיר את הבמות ושבר את המעבת וכרת את האשרה וכרת נחש הנחשת אשר עשה משה פי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחשתן], ומבואר שאמרו שהוא מועיל לרפואות [א"ה]. לא ידעתי מה מבואר, עם ישראל המשיך להחזיק בנחש זה וחלקם נפתו לעבוד אותו, ולתקן את הדבר חזקיהו כיתת אותו, ותו לא מיד<sup>10</sup>], אף שהנחש לא היה אז על הנס [כמבואר ברמב"ן לקמן לג מא שהנחש היה על הנס רק עד שבאו לאובות]. וזה מתאים עם דברינו, שעיקר המצוה היתה עצם עשיית השרף, ואילו הנתינה על הנס היתה רק כדי שיראוהו מרחוק.

כא כח לְהִבָּה מִקְרִיבֵי סִיחֹן ת"א עֲבָדֵי קָרְבָּא פְּשִׁלָּהּ בֵּיתָא מִקְרִיבָא דְסִיחֹן. לְהִבָּה מִתּוֹרְגָם שְׁלֵהֶבֶת בִּלְבוּשׁ אַרְמִי. הַמְלָה שְׁלֵהֶבֶת הִיא מִקְרִיאֵי. נִמְצָא בִּיחֻזְקָא וְאִיּוֹב שְׁלוֹשׁוֹם שׁוֹנָה בִּמְקַצַּת מִלְשׁוֹן סַפְרֵי מִקְרֵא אַחֲרֵיהֶם. וּבִשְׁרֵי הַשִּׁירִים (ת, ו) בִּלְבוּשׁ שׁוֹנָה בִּמְקַצַּת שְׁלֵהֶבֶתִּיהָ. רִגִּילִים יוֹתֵר לְתוֹסַפֵּת אוֹתוֹת שִׁימוֹשׁ מ"ם או תי"ו או ה"א, הַשְּׁמוֹשׁ בְּשִׁי"ן כִּנְרָאָה עַל דֶּרֶךְ הָאֲרַמִּית. בִּלְשׁוֹן חו"ל מִלָּה זוֹ נִפְרָצָה לְהַבְדִּיל מִגַּחֲלַת. נִיְקוּד לְשׁוֹן רַבִּים צְפוּי שְׁלֵהֶבֶת או בְּסַמִּיכוֹת שְׁלֵהֶבֶת. לְשׁוֹן זוֹ מוֹפִיעָה גַם בְּפִיּוֹטִים, בְּפִיּוֹט אֲדִירֵי אִיוּמָה שֶׁל הַקְּלִיר

שְׁבִיבֵי שְׁלֵהֶבֶת יִשְׁנֹנוּ בְּקוֹל. יְיָ יִמְלֶךְ.

משום מה יש מחזורים שמנוקד בהם שְׁלֵהֶבֶת, ה"א בצירי. יתכן שההרחבה לצירי כדי להמנע מלהדגיש את הבי"ת כאשר הטעם נע מהברה הה"א להברת הבי"ת ברבים כעין 'תשלום דגש' מבחינה דקדוקית אין ערך לשיקול זה.

ביקשתי לברר ניקוד מלה זו במחזורים עתיקים. תשובת הרב אברהם סולומון נר"ו.

בינתיים זה מה שבדקתי

שלהבות

אדירי איומה

בצירי: וורמיזא; נירנברג; ברסלאו; רוביגו; תשרי; באמברג

בפתח: פיזארו

שלהביות

שופרות [יום ראשון] רשף שלהביות

בצירי: וורמיזא; ברסלאו; תשרי; באמברג; פיזארו

<sup>10</sup> הרב עמרם נר"ו בדעה שלולא הייתה תועלת ממנו לא היו עובדים אותו. הבוחר יבחר.

בסגול: נירנברג

לסיכום נראה שרק פיזארו רצו לנקד נכונה אבל נתחלף להם פתח במקום קמץ.  
ולעניין שלהביות בתקיעתא (ברכות מוסף ראש השנה המשולבות בפסוקים, תחליף לברכות  
המקוריות) רביעית חיות / ליקוד להיות / רשף של הביות / בקול להב  
שופר: כאן יתכן שקמץ עדיף בה"א אע"פ שמתרחק מההברה המוטעמת.  
גם כאן הניקוד במחזורים תמוה ממש!

פן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: [eliyahule@gmail.com](mailto:eliyahule@gmail.com)

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בגושיאים לשוניים

כתובת: [info@maanelashon.org](mailto:info@maanelashon.org)

☺ יבוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺